

Az ember tragédiája

1. Keletkezése

- az író életének legfontosabb alkotása
- feljegyezte megírásának időpontját: 1859. febr.17-től 1860. március 26-ig írta
- a mű megírását hosszas kutatómunka előzte meg
- 1860-ban átadta Arany Jánosnak a kész művet → ő először Goethe Faust c.művének utánzatát látta benne
- később elismerően nyilatkozott → nyelvezetén javításokat javasolt → Madách ezt megtette
- 1862-ben jelent meg először a könyv
- a mű megírásához hozzájárult Madách kora és a szerző személyes tapasztalatai
- forrásai:
 - családi tragédiák sora a szabadságharcban
 - csalódás a nőkben – válás
 - a szabadságharc bukása
 - korabeli természettudomány álláspontja → új jégkorszak közeledik
 - magányában filozófiai tanulmányokat olvas → Hegel
- a mű irodalmi előzménye Goethe Faust című műve

2. A mű legfőbb kérdései

- Van-e értelme, célja az emberi életnek?
- Fejlődik-e az emberiség?
- Milyen kapcsolatban áll az egyén és tömeg, férfi és nő?
- Mi az eszmék sorsa a történelemben?
- Szabad-e az akarat? Az ember alakíthatja-e sorsát?
- Van-e fejlődés a történelemben vagy örök körforgás?

3. Cím értelmezése

- megjelöli a mű témáját, műfaját
- az ember szó az emberiségre utal

4. Műfaja

- több műfaj sajátosságait is magán viseli
 - a) **Drámai költemény/lírai dráma:** Kevert műfaj. Párbeszédes formában íródott filozófiai tartalmú verses mű. A romantika kedvelt műfaja volt.
 - b) **Világdráma/emberiségdráma:** Olyan drámai mű, amelyben a feldolgozott probléma az egész emberiséget érinti; a lét alapvető kérdéseit kutatja.
 - c) **Könyvdráma:** Olyan drámai mű, melyet filozófiai tartalma miatt szerzője nem szán színpadra, előadásra. Hatását elsősorban olvasmányként fejti ki.

5. Szerkezete

- keretes: az első 3 és az utolsó bibliai keretszín, mely a középső történelmi színeket fogja közre
 - A történelmi színek időrendben követik egymást az ókortól egészen Madách jelenkoráig, az elképzelt jövőig
 - A mű szerkezete a **dialektika**, ellentmondásos fejlődés elvére épül → Hegeltől vette át
- Lényege: tézis (eszme) + antitézis (elleneszme) = szintézis (új eszme)**
- Ádám lelkesedik egy eszméért, az eszme születése (**tézis**)
 - később az eszme eltorzul, Ádám kiábrándul az eszméből (**antitézis**)
 - a szín végén új eszme jelenik meg, melyért újra rajong Ádám (**szintézis**)

Aki ki tudja nyomtatni az alábbi táblázatot, ragassza be a füzetbe a szerkezet vázlatpont után! Ha nincs lehetőség a nyomtatásra, nem gond, amikor találkozunk, adok belőle egy példányt. A táblázatban tudjátok követni a színek eseményeit.

6. Keretszín, történelmi színek

1 –3. szín

- a cselekmény bevezetése az első 3 szín
- az alaphelyzet a bibliai teremtés, majd bűnbeesés történetének madáchi értelmezése
- az Úr megteremti a világot, az anyaggal együtt megszületett Lucifer is, „a tagadás ősi szelleme”
- ő nem dicsőíti az Úr művét → szerinte a teremtésből hiányzik az értelem
- Lucifer részét követeli a teremtésből → a tudás és a halhatatlanság fáját kapja
„Egy talpalatnyi föld elég nekem.
Hol a tagadás lábát megveti,
Világodat meg fogja dönteni.”
- megtörténik a bűnbeesés, kiűzetés
- Lucifer álmot bocsát Ádámra, hogy megismerje az emberiség jövőjét, sorsát
- ezután Ádám 11 színben végig álmodja az emberiség történetét az ókortól Madách saját jelenéig

4. szín – Egyiptom

- Ádám korlátlan hatalmú fára
- a nyitó uralkodó eszme a „milliók egy miatt” elv, az egyeduralom eszméje
- Ádám ebből ábrándul ki Éva szavaira, rájön, hogy a hatalom nem tesz boldoggá
- az „egy a milliók miatt” elv jegyében felszabadítja a rabszolgákat
- **Ádám csalódik az egyeduralomban (diktatúrában), és bízik az egyenlőség (demokrácia) eszméjében**

5.szín – Athén

- a szabadság és egyenlőség eszméje megvalósul az athéni demokráciában
- Ádám ebben a színben Miltiádész, a győztes hadvezér
- de a nép, amelyért harcolt, halált kiált rá
- a tömeg ugyanis a demagógok, hamis jelszavak befolyása alá került

- Ádám kiábrándul a demokráciából, az egyenlőség eszméjéből, bízni kezd az élvezetek eszméjében

A Tragédia szerkezete

	<i>szín</i>	<i>helyszín</i>	<i>ÁDÁM</i>	<i>ÉVA</i>	<i>LUCIFER</i>	
keretszínek	I.	Menny				
	II.	Paradicsom				
	III.	Paradicsomon kívül	Ádám végigálmodja az emberiség történelmét:			
történelmi színek: I. ókor	IV.	Egyiptom	fáraó	rabszolga	miniszter	Ádám aktív, fiatal, cselekvő
	V.	Athén	MILTÍADÉSZ	Lucia	harcos	
	VI.	Róma	Sergiolus	Júlia	Milo	
II. középkor	VII.	Konstantinápoly	TANKRÉD	Izóra	fegyvernök	
	VIII.	Prága I.	KEPLER	MÜLLER BORBÁLA	famulus	
	IX. Álom az álomban	Párizs	DANTON	márkinő felgerjedt póráló	bakó	
	X.	Prága II.	KEPLER	MÜLLER BORBÁLA	famulus	
III. újkor Madách jelene és jövője	XI.	London	munkás-ruhában	polgárlány	munkás-ruhában	Ádám passzív, egyre öregebb, szemlélődő.
	XII.	falanszter	falanszter-ruhában	anya a falanszterből	falanszter-ruhában	
	XIII.	úr	„mint öreg”	–	Lucifer	
	XIV.	eszkimósztin	„mint egészen megtört aggastyán”	eszkimó neje	Lucifer	
keretszín	XV.	mint a III.	öngyilkos akar lenni	„anyának érzem, óh, Ádám, magam”		
Az Úr szavai az első emberpárhoz: „Mondottam, ember: küzdj és bízva bízzál!”					Luciferhez: „A porba, szellem!”	

(Nagybetűvel a történelmi személyiségek nevei.)